

Sygn. akt III AUa 110/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka (spr.)
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2013 r. w Szczecinie

sprawy E. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

na skutek skargi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14.06.2012r. w sprawie III AUa 207/12 oraz poprzedzającym go prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. z dnia 24.01.2012r. w sprawie VI U 1599/11

- 1. zmienia częściowo wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 czerwca 2012 r. wydany w sprawie III AUa 207/12 oraz wyrok Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 stycznia 2012 r., wydany w sprawie VI U 1599/11 oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 7 października 2011 r. i ustala, że ubezpieczonej E. J. przysługuje prawo do wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r.;**
- 2. uchyla wymienione w punkcie 1. wyroki w pozostałej części i umarza postępowanie;**
- 3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. na rzecz E. J. kwotę 30 (trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania,**
- 4. wniosek ubezpieczonej o zasądzenie odsetek za zwłokę przekazuje Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. do rozpoznania.**

SSO del. Beata Górską SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska

Sygn. akt III AUa 110/13

Uzasadnienie:

Decyzją z dnia 7 października 2011 r. organ rentowy wstrzymał E. J. wypłatę emerytury.

Ubezpieczona nie zgodziła się z wydaną decyzją i wniosła odwołanie, w którym podała, iż od 01.04.2009 r. łączyła pobieranie emerytury ze świadczeniem pracy, co było możliwe na mocy ustawy obowiązującej od 2009 r., obecna decyzja pozbawia ją zatem praw nabytych. Jednocześnie wskazany za podstawę decyzji artykuł 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1988 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wszedł w życie w styczniu 2011 r., zaś jej emeryturę przyznano przed jego wejściem w życie. Na koniec podała, iż przedmiotowa decyzja jest sprzeczna z art. 2 Konstytucji oraz art. 5 kc.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację, jak w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 24 stycznia 2012 r., Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Na podstawie bezspornego stanu faktycznego oraz art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz.1227 ze zm.) Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione. Zdaniem Sądu pierwszej instancji w myśl art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726), w sytuacji, gdy ubezpieczona E. J. kontynuuje zatrudnienie bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego, jej prawo do emerytury z mocy prawa podlega zawieszeniu od dnia 1 października 2011 r. Decyzja organu rentowego wstrzymująca wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 r. w związku z zawieszeniem od tego dnia prawa do świadczenia jest więc zgodna z prawem. W ocenie Sądu Okręgowego zaskarżona decyzja nie narusza także zasady ochrony praw nabytych, ani konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego na wypadek osiągnięcia wieku emerytalnego.

Ubezpieczona nie zgodziła się z wyrokiem i zaskarżając go wniosła o jego *zmianę i uchylenie decyzji organu rentowego wstrzymującej wypłatę emeryturę. W uzasadnieniu apelacji wskazała, iż decyzją z dnia 19 maja 2009 r., ustalono jej z dniem 1 kwietnia 2009 r. wysokość emerytury i podjęto jej wypłatę bez konieczności uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, co było możliwe w związku z uchyleniem art. 102 ust. 2 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Sejm, wprowadzając przepis art. 103 a, którym to ponownie wprowadził zawieszenie prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia do emerytury, objął jego hipotezą również tych emerytów, którzy skorzystali z wcześniejszej możliwości uzyskania prawa do emerytury bez rozwiązania stosunku pracy, co jest niezgodne z art. 2 Konstytucji RP. Ustawodawca wprowadzając ten przepis nie przewidział żadnego przepisu wyłączającego z tego wymogu osoby, które skorzystały z wcześniejszej możliwości nabycia prawa do emerytury bez rozwiązania stosunku pracy, więc nowa regulacja negatywnie wpływa na ich sytuację, zmuszając te osoby do rozwiązania stosunku pracy bądź pozbawiając ich emerytury poprzez jej zawieszenie. Wprowadzenie tej regulacji narusza zasadę działania prawa wstecz, praw nabytych, zaufania obywateli do państwa, oraz bezpieczeństwa.*

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 14 czerwca 2012 r. oddalił apelację ubezpieczonej.

W dniu 7 lutego 2013 r. E. J. wniosła do Sądu Apelacyjnego w Szczecinie III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych skargę o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 czerwca 2012 r. (sygn. akt III AUa 207/12) po rozpoznaniu apelacji od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 stycznia 2012 r. (sygn. akt VI U 1599/11), wnosząc o uwzględnienie skargi i zmianę

zaskarżonych orzeczeń poprzez uchylenie decyzji o zawieszeniu emerytury z dnia 7 października 2011 r., podjęcie wypłaty zawieszonoego świadczenia od dnia 1 października 2011 r. oraz wypłatę go z należnymi odsetkami, a także przyznanie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wskazała, iż wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r., Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w zw. z art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Dalej podała, iż emerytura została jej przyznana od 1 kwietnia 2009 r., zatem art. 103a jako niekonstytucyjny nie powinien mieć zastosowania w jej przypadku, co czyni wniesioną skargę za zasadną. Nadto wskazała, iż z uwagi na okoliczność, iż wypłata emerytury została wstrzymana koniecznym jest orzeczenie obowiązku podjęcia wypłaty zawieszonoego świadczenia od dnia 1 października 2011 r., a zarazem wpłaty zaległego świadczenia liczonego od tej daty wraz z należnymi odsetkami.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę ubezpieczonej podniósł, iż z dniem 22 listopada 2012 r. utracił moc art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w zakresie, w jakim przewidywał stosowanie art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r. W związku z powyższym wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i przyznanie ubezpieczonej prawa do wypłaty emerytury od dnia 22 listopada 2012 r. oraz oddalenie skargi w zakresie wznowienia postępowania w części dotyczącej wypłaty emerytury po 30 września 2011 r. do 21 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Skarga E. J. o wznowienie postępowania zakończonoego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego, wydanym w wyniku rozpoznania apelacji od wyroku Sądu Okręgowego zasługiwała na uwzględnienie, doprowadzając do zmiany wskazanych rozstrzygnięć oraz poprzedzającej ich decyzji organu rentowego.

Skarżąca zachowała termin do wniesienia skargi oraz oparła ją na ustawowej podstawie (art. 410 § 1 k.p.c.). Skarga o wznowienie postępowania została wniesiona w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z art. 407 § 2 k.p.c. Podstawą wznowienia jest natomiast wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, który uznał za niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r., nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227; z 2010 r., nr 40, poz. 224; nr 134, poz. 903; nr 205, poz. 1365; nr 238, poz. 1578 i nr 257, poz. 1726; z 2011 r. nr 75, poz. 398, nr 149, poz. 887; nr 168, poz. 1001; nr 187, poz. 1112 i nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodany przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Bez wątpienia w oparciu o analizowane przez Trybunał Konstytucyjny przepisy organ rentowy wstrzymał ubezpieczonej prawo do wypłaty emerytury od 1 października 2011 r. w związku z brakiem dowodu rozwiązania stosunku pracy, którą uprzednio przyznał ubezpieczonej zgodnie z decyzją z dnia 19 maja 2009 r.

Sąd Apelacyjny analizując całość sprawy doszedł do przekonania, że nie tylko zaistniały przesłanki uzasadniające wznowienie postępowania z powodu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie (art. 401¹ k.p.c.), ale także podstawy do uwzględnienia skargi, poprzez zmianę objętych skargą orzeczeń.

Przepis art. 190 ust. 4 Konstytucji stanowi, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne

orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Zaś zgodnie z treścią art. 401¹ k.p.c. można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Zatem, bez wątpliwości przepis ten ma zastosowanie do tych orzeczeń, dla których podstawą ich wydania był akt normatywny zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny. W postanowieniu z dnia 20 czerwca 2007 r., V CNP 45/07 (LEX nr 347227) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzającego niezgodność z Konstytucją nieobowiązującego już przepisu ustawy, jest umożliwienie wznowienia postępowań sądowych, w których taki przepis stanowił podstawę prawną rozstrzygnięcia. Co do zasady wznowienie na tej podstawie może więc dotyczyć tych orzeczeń, które uprawomocniły się przed datą opublikowania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Wskazuje na to w szczególności brzmienie art. 407 § 2 k.p.c.

W piśmiennictwie dotyczącym wznowienia postępowania przyjmuje się, że skutkiem pośrednim stwierdzenia niezgodności kontrolowanego aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub aktem normatywnym wyższego rzędu jest - obok skutku bezpośredniego w postaci utraty przez akt normatywny mocy obowiązującej - możliwość podważenia rozstrzygnięcia sądowego lub administracyjnego podjętego na podstawie aktu normatywnego, którego w dacie rozstrzygnięcia sprawy dotyczyło domniemanie konstytucyjności, a który po prawomocnym rozstrzygnięciu sprawy został uznany za niekonstytucyjny. Oczywiście jest więc, że wznowienie postępowania w takich sytuacjach ma doprowadzić do sanacji postępowania sądowego (lub administracyjnego) opartego na niekonstytucyjnym akcie prawnym. Należy tym samym przyjąć, że po wznowieniu postępowania będzie się ono toczyć z pominięciem tych niekonstytucyjnych przepisów. W przeciwnym razie nieracjonalne byłoby dopuszczenie do wznowienia postępowania, które miałyby się toczyć na podstawie niekonstytucyjnego aktu prawnego, chociaż przez pewien czas obowiązującego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego zdecydowanie przeważa pogląd o skuteczności ex tunc wyroków Trybunału Konstytucyjnego (zob. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 99/06, OSNC 2007/6/79; uchwały: z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00, OSNP 2001/23/685, z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004/9/136, z dnia 23 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, OSNC 2005/4/61, z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006/5/81 i z dnia 19 maja 2006 r., III CZP 26/06, OSNC 2007/3/39 oraz wyroki: z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000/5/94, z dnia 19 grudnia 1999 r., I CKN 632/98, niepubl., z dnia 19 kwietnia 2000 r., II CKN 272/00, niepubl., z dnia 15 stycznia 2003 r., IV CKN 1693/00, niepubl., z dnia 9 października 2003 r., I CK 150/02, OSNC 2004/7-8/132, ze sprost. OSNC 2004/10/ s. 131, z dnia 29 października 2003 r., III CK 34/02, OSP 2005/4/54, z dnia 30 września 2004 r., IV CK 20/04, OSNC 2005/9/161, z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 270/04, niepubl., z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 457/04, niepubl., z dnia 7 października 2005 r., II CK 756/04, "Monitor Prawniczy" 2005, nr 21, s. 1027, z dnia 14 września 2006 r., III CSK 102/06, niepubl., z dnia 15 czerwca 2007 r., II CNP 37/07, niepubl., z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 315/07, niepubl., z dnia 19 czerwca 2008 r., V CSK 31/08, OSNC-ZD 2009/1/16, z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009/10/172 i z dnia 10 grudnia 2009 r., III CSK 110/09, OSNC 2010/5/82, a także postanowienia z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAP 2001/10/331 i z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 272/03, niepubl.). Przedstawione tu stanowisko aprobuje Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą skargę. Od zasady skuteczności wyroku Trybunału Konstytucyjnego ex tunc istnieją wyjątki mające podstawę w przepisach Konstytucji, które jednak nie zachodzą w okolicznościach tej sprawy. Nadmienić jedynie wypada, że jeżeli przepis, który został uznany za niezgodny z Konstytucją był zgodny z poprzednio obowiązującymi przepisami konstytucyjnymi, wyrok Trybunału Konstytucyjnego jest skuteczny nie od dnia wejścia w życie przepisu, ale od dnia wejścia w życie Konstytucji. Innym przypadkiem wyłączenia retroaktywności wyroku Trybunału Konstytucyjnego jest wyraźne stwierdzenie w tym zakresie zawarte w sentencji wyroku Trybunału, w której wyłącza retroaktywność w pełnym zakresie, tzn. określa jego skutki na przyszłość. Według orzecznictwa Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., II CSK 335/10, Biuletyn SN z 2011, nr 4, s. 8), wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie jest skuteczny ex tunc, również w takim zakresie, w jakim naruszałoby to zasadę ochrony praw słusznie nabytych (art. 2 Konstytucji RP). Najbardziej jednak charakterystyczny przykład

wyłaczenia skuteczności *ex tunc* wyroku Trybunału Konstytucyjnego wynika z odroczenia utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu (art. 190 ust. 3 Konstytucji), co nie może być tłumaczone inaczej niż jego pozostawienie przez oznaczony czas w porządku prawnym i oznacza, iż Trybunał Konstytucyjny, mimo stwierdzenia niezgodności aktu z przepisami wyższego rzędu, działając w granicach kompetencji, utrzymuje w mocy normę prawną. Do wskazanej zatem w wyroku Trybunału Konstytucyjnego daty utraty mocy obowiązującej przepis musi być uznany za zgodny z Konstytucją, a tym samym wyłączony jest skutek retrospektywny takiego wyroku (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004/9/136, z dnia 24 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, OSNC 2005/4/61 i z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006/5/81, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 28/06, OSNC 2007/2/31 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2008 r., V CZ 73/08, niepubl.).

W tym miejscu powtórzenia wymaga, że wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok ten wszedł w życie z dniem jego opublikowania w Dzienniku Ustaw w dniu 22 listopada 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. nr 1285).

Z treści uzasadnienia wskazanego wyroku wynika, że zarzut niekonstytucyjności kwestionowanej regulacji sformułowany został w odniesieniu do wąskiego kręgu osób, a mianowicie emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów, tj. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Trybunał nie objął przy tym analizą rozwiązania przyjętego przez ustawodawcę, polegającego na uzależnieniu realizacji nabytego prawa do emerytury od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego emeryt wykonywał pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Zakresem zaskarżenia objęte zostało wyłącznie stosowanie tego rozwiązania do osób, które w momencie jego wejścia w życie miały już ustalone prawo do emerytury, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Zasadniczy problem dotyczył zatem konstytucyjności przepisu intertemporalnego, tj. art. 28 ustawy o finansach publicznych odczytywanego w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, w zakresie możliwości rozciągnięcia na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. regulacji zawartej w art. 103a ustawy emerytalnej na osoby, które nabyły prawo do emerytury przed jego wejściem w życie. Trybunał podkreślał, między innymi, że zawieszenie w ujęciu art. 103a ustawy emerytalnej oznacza niemożliwość realizacji już nabytego *ex lege* prawa do świadczenia emerytalnego (w istocie dochodzi więc do odroczenia jego wypłaty), natomiast zawieszenie na podstawie art. 104 ustawy emerytalnej oznacza wstrzymanie wypłaty już zrealizowanego świadczenia (zob. I. Jędrasik-Jankowska, Nierozwiązanie stosunku pracy jako przyczyna zawieszenia prawa do emerytury, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” nr 9/2011, s. 22 i n.). Wobec tego Trybunał stwierdził, że ustawodawca posługuje się pojęciem zawieszenia prawa zarówno do określenia sytuacji, w której ryzyko jeszcze nie zaszło (nie został rozwiązany stosunek pracy), jak i do sytuacji, w której ryzyko zaszło (stosunek pracy został rozwiązany), ale nastąpił powrót na rynek pracy (czyli doszło do zawieszenia trwania ryzyka). W pierwszej sytuacji zostaje zawieszona realizacja nabytego *ex lege* prawa z powodu niezajścia ryzyka, a w drugiej - w wyniku stosowania reguł zbiegu emerytury i dodatkowego zarobku. Tym samym, art. 103a ustawy emerytalnej powinien być traktowany nie jako przepis dotyczący reguł łączenia świadczenia emerytalnego i zarobku, lecz jako przepis określający warunki realizacji prawa do emerytury, a więc określający treść ryzyka emerytalnego.

Ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 9, poz. 118) ustawodawca dodał do art. 103 ustawy emerytalnej ust. 2a, wprowadzając obowiązek uprzedniego rozwiązania stosunku pracy w celu realizacji prawa do emerytury. Od dnia 1 lipca 2000 r. (data wejścia w życie art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej) nierozwiązanie stosunku pracy powodowało, że prawo do świadczenia mogło zostać ustalone, ale nie mogło zostać zrealizowane (zostało zawieszone). Art. 103 ust. 2a omawianej ustawy został jednak uchylony mocą art. 37 pkt 5 lit. b ustawy

z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. nr 228, poz. 1507). Od dnia 8 stycznia 2009 r. treścią ryzyka emerytalnego ponownie było więc osiągnięcie odpowiedniego wieku i staż ubezpieczeniowy. Ten stan prawny obowiązywał do dnia 31 grudnia 2010 r. Od dnia 1 stycznia 2011 r. obowiązuje art. 103a, dodany do ustawy o emeryturach i rentach z FUS na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., znoszący możliwość pobierania emerytury bez rozwiązywania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą, na rzecz którego była wykonywana praca bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Z powyższych rozważań jednoznacznie zatem wynika, że art. 103a ustawy emerytalnej nie jest przepisem ustalającym zasady łączenia prawa do emerytury z zarobkiem, ale uniemożliwiając realizację tego prawa do czasu rozwiązania stosunku pracy, konstruuje treść ryzyka emerytalnego jako prawo do odejścia z rynku pracy i uzyskania świadczenia emerytalnego. Określa więc zasady powstania prawa do świadczenia.

Problem w sprawie rozpatrywanej przez Trybunał dotyczył zatem oceny, czy ustawodawca mógł na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. rozciągnąć stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej – przepisu ustalającego nową treść ryzyka emerytalnego – na sytuacje przeszłe, tj. wobec osób, takich jak skarżąca, które już nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego. Trybunał stan taki ocenił negatywnie i stwierdził, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. spowodowało, że osoby, które już skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. musiały, na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, poddać się nowej, mniej korzystnej dla nich treści ryzyka emerytalnego. Innymi słowy, ubezpieczeni, którzy prawo do emerytury uzyskali po spełnieniu jedynie warunku osiągnięcia wieku (oraz odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego), musieli ponownie zrealizować swoje prawo do emerytury według nowej treści ryzyka, czyli spełnić także warunek rozwiązania stosunku pracy, aby emeryturę nadal pobierać od dnia 1 października 2011 r. Oznaczało to dla nich, że - chcąc nadal pracować i jednocześnie pobierać emeryturę (w tym miejscu należy przypomnieć, że ustawodawca nigdy nie zakazywał i aktualnie także nie zakazuje łączenia świadczenia emerytalnego z wynagrodzeniem, co więcej - zgodnie z art. 103 ust. 2 ustawy emerytalnej emeryci, którzy osiągnęli tzw. powszechny wiek emerytalny mają możliwość łączenia dochodów z tych źródeł bez żadnych ograniczeń kwotowych) – musiały rozwiązać stosunek pracy i raz jeszcze go nawiązać – oczywiście, jeśli znalazły nowego pracodawcę albo dotychczasowy zgodził się ponownie je zatrudnić.

Wreszcie też, określając skutki wyroku Trybunał wyjaśnił, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r. Na tej podstawie oraz zgodnie z przytoczonymi na wstępie rozważaniami odnośnie skuteczności ex tunc wyroków Trybunału Konstytucyjnego należało przyjąć, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego ma w tym przypadku skutki retroaktywne. Utrata mocy obowiązującej zakwestionowanych nim przepisów, w tym art. 103a ustawy emerytalnej w związku z art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw nastąpiła od daty ich uchwalenia.

Jak wynika z powyższego przed wprowadzeniem analizowanego przepisu art. 103a realizacja prawa do emerytury nie była uzależniona od rozwiązania stosunku pracy. Stan taki obowiązywał w okresie od 8 stycznia 2009 r. do dnia 1 stycznia 2011 r. Ubezpieczonym, którzy nabyli prawo do emerytury w tym czasie emerytura była wypłacana, mimo kontynuowania zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego wykonywali je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. W związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. prawo do emerytury dla tej grupy ubezpieczonych zostało zachowane. Przepis art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych stanowił, że przepis art. 103a ustawy emerytalnej znajdował zastosowanie do emerytur przyznanych przed

dniem jego wejścia w życie – poczynając od dnia 1 października 2011 r. i na jego podstawie organ rentowy wstrzymał ubezpieczonej wypłatę emerytury. Zgodnie natomiast z analizowanym wyrokiem Trybunału wskazana regulacja jest niekonstytucyjna *ex tunc*, zatem E. J. zachowała prawo do wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r.

Na tej podstawie Sąd Apelacyjny w oparciu o art. 412 § 2 k.p.c. uwzględnił skargę o wznowienie postępowania i zgodnie z art. 386 § 1 k.p.c. zmienił częściowo wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 czerwca 2012 r., wydany w sprawie III AUa 207/12 oraz wyrok Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 stycznia 2012 r., wydany w sprawie VI U 1599/11 oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 7 października 2011 r. i ustalił, że ubezpieczonej E. J. przysługuje prawo do wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. (punkt 1).

Sąd Apelacyjny uchylił wymienione w punkcie 1 wyroki i postępowanie w zakresie wypłaty ubezpieczonej emerytury od 22 listopada 2012 r. umorzył na podstawie art. 412 § 2 k.p.c. w związku art. 477¹³ k.p.c., albowiem bezspornym w sprawie jest, że w dniu 29 stycznia 2013 r. organ rentowy w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. podjął decyzję o podjęciu wypłaty ubezpieczonej emerytury od dnia 22 listopada 2012 r. (punkt 2).

O kosztach postępowania Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie przepisu art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie, z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), przy czym Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Do celowych kosztów postępowania należy, między innymi, koszt opłaty sądowej od apelacji, który wynosi 30 zł zgodnie z art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (j. t. Dz. U. z 2010 r., nr 90, poz. 594 ze zm.). Zatem, skoro uwzględniono skargę E. J., uznać należało, że organ rentowy przegrał postępowanie odwoławcze w całości, a wobec tego, zasądzono od organu rentowego na rzecz skarżącej zwrot poniesionej opłaty w całości – 30 zł (punkt 3).

Wniosek ubezpieczonej o zasądzenie odsetek za zwłokę Sąd Odwoławczy przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G. do rozpoznania albowiem o żądaniu tym organ rentowy dotychczas nie rozstrzygał. (punkt 4)

SSO del. Beata Górńska SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska